

Projekta LatDB mērķis ir izveidot senāko latviešu tekstu bazi, nodrošināt šo tekstu analīzi ar personālu datoru. Datorā tiek ievadīti senie teksti sākot no latvisko iespieddarbu pirmsākumiem. Darbs uzsākts 1988. gadā – sākotnēji kā autoru iniciatīvas darbs bez finansēšanas. Šobrīd ir pabeigta E. Glikas tulkotās Bībeles ievadišana datorā, aizsākta šīs Bībeles indeksa sagatavošana. Šo darbu financē Latvijas Bībeles biedrība. Datu baze tiek papildināta ar prof. M. Rudzītes vadībā izstrādātajiem 16. g.s. tekstiem. 1586. gada Katechisma substantīvu un verbu rādītājs izveidots līdz šim latviešu valodniekiem pierastajā veidā – ar roku rakstīta kartotēka u.t.t. Tā tika aizsākts darbs arī pie E. Glikas Bībeles indeksa veidošanas. Pakāpeniski seno tekstu datu bāzes izveidošanas darbs pārtapis par zinātnisku projektu ar respektējamu iestādi, un kā tādām, tam 1993. gadā tika piešķirts "Soros Fonds – Latvija" atbalsts \$3,000 apmērā. Piešķirtā summa tika izlietota Manceļa Spreidīķu grāmatas teksta datorizētai apstrādei un analīzei. Lai darbu turpinātu ir jāatrod līdzekļi K. Firekera, J. Reitera, G. Elversa, Vecā Stendera un citu tekstu datorizētai apstrādei.

Darba rezultātā tiks radīta latviešu valodas vēsturisko tekstu datu bankas pirmā kārtā, kas kļūs par pamatu nākamajam darba solim – šo tekstu statistiskai apstrādei un valodnieciskai analīzei, plašam un precīzam pārskatam par vārdu nozīmju, uzbūves, gramatisko pazīmju attīstību rakstu valodā. Projekta nozīmība saskarās ar prof. J. Endzelīna iecerī par latviešu valodas tēzauru. Bez šī darbietilpīgā pamata – seno tekstu datu bāze – šāds tuvākas vai tālākas nākotnes darbs nav uzsākams. Vārds senajā tekstā nav tikai valodas vēstures liecinieks. Vārds senajā tekstā ir latviešu kultūras mantojuma daļa. Šis projekts ir valodnieku pienesums latviešu kultūras mantojuma apguvē.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$5,000 kā neatmaksājamu piešķirumu.

Piešķirtie līdzekļi tiks izlietoti citu tekstu datorizētai apstrādei. Ir iesniegti un tiek gatavoti pieteikumi, lai dabūtu finansiālu atbalstu no citiem avotiem šī darba paplašināšanai.

ATSAUKSMES: Prof. Valters Nollendorfs, Viskonsinas universitātes Vācu valodas katedras dekāns: "Projekts ir neatsverams (1) latviešu valodas vēsturiskās attīstības pētīšanai un (2) piemērotas datora programmas attīstīšanai. Tas veidos pamatus modernai latviešu valodas un kultūrvēstures izpētei un jauniem atzinumiem."

Dr. phil. Rasma Grīse: "Atbalstu Latviešu Fondam iesniegto projektu 'Latviešu valodas vēsturisko tekstu datu bāze'. Jo, projektu īstenojot, rastos drošu datu krājums, kas laiku laikos izmantojams pētniecībā. Tie būtu vērtīgi gaudi jau Endzelīna iecerētai latviešu valodas klētij – tēzauram."

Piezīme: Atkārtots iesniegums, kas pagājušā gadā neieguva pietiekamu balsu skaitu.

5. IZSTĀDE "BALTI LAIKMETU GRIEŽOS"

Atbalsts izstādes sarīkošanai.

DARBA VEICĒJS: Olģerts Tālivaldis Auns, vēsturnieks, Kr. Barona ielā 37-7, Rīga LV-1011, Latvija, telefons 2-292 281.

PROJEKTA APRAKSTS (O. Auns): Visu baltu (latviešu, lietuviešu, prūšu, jātvingu, galindu, austrumbaltu u.c.) vēstures pārskats atspoguļotu etnisko, kultūras, politisko, sabiedrisko un saimniecisko vēsturi 4000 gadu laikā no baltu izcelsmes, apmēram 2000 gadu pirms Kristus, līdz mūsu dienām. Mērķis – ar norādījumiem, attēliem, kartēm, arheoloģiskām senlietām, etnografiskiem un vēsturiskiem priekšmetiem, gleznām, grafikām u.c. parādīt līdz šim nekad un nekur neparādīto visu laiku baltu vēsturi tās kopsakarībās: baltu izplatība un dalīšanās atsevišķās etniskās vienībās dažādos laikos, to kultūras un sadzīves īpatnības un attīstība, cīņas ar austrumu un rietumu iebrucējiem, valstu veidošanās, Lietuvas valsts, Lietuvas un Polijas savienotā valsts, Prūsijas hercogiste, Kurzemes-Zemgales hercogiste, Livonijas vaivadija, Krievijas valdīšanas laiks un baltu nacionālā atmoda, brīvības cīņas un neatkarīgu Baltijas valstu izveidošanās, Padomju okupācija, neatkarīgu valstu atjaunošana. Izstāde sekmētu baltu un Baltijas kopības domas sabiedrībā.

Paredzēts izstrādāt ekspozīcijas plānu līdz 1995. gada 1. janvārim, savākt ekspozīcijai nepieciešamos objektus līdz 1995. gada 1. martam, izveidot ekspozīciju galīgā veidā līdz 1995. gada 15. aprīlim, atklāt izstādi pirmajai Baltijas studiju konferencēm 1995. gada jūnija sākumā. 1995. gada talcīnieki: Latvijas Zinātņu akadēmija un Latvijas Vēstures muzeja zinātnieki.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$4,000 kā neatmaksājamu piešķirumu. Budžets:

Izstādes iekārtošanai nepieciešamie materiāli, reklāmu afišas, anotācijas iespiešana u.t.t.	\$ 2,000
Eksponātu vešana no Vācijas, Polijas, Lietuvas, Baltkrievijas, Karalauču apgabala uz Latviju un atpakaļ	2,000
Mākslinieku-noformētāju un zinātnisko konsultantu darba apmaksa	4,000
Komandējumi uz Vāciju, Poliju, Lietuvu, Baltkrieviju, Karalauču apg. muzejiem eksponātu apzināšanai un atlasei	3,000
Mākslas darbu un vēsturisko priekšmetu apdrošināšana	5,000
	\$ 16,000

Atbalsts no PBLA Kultūras fonda \$ 1,000

ATSAUKSMES: Dr. Aina Blinkena, Latvijas Zinātņu

akadēmijas Latviešu valodas institūta profesore: "Izstādei "Balti laikmetu griežos", kuru iecēris O. T. Auns, būtu liela nozīme ne vien pašu baltu tautu kultūrvēsturiskās izglītības papildināšanā un nacionālās pašapziņas celšanā, bet sniegtu arī dziļu un objektīvu informāciju par baltu tautām daudziem mūsu ārzemju viesiem, jo nereti pasaules sabiedrībai par baltiem un Baltijas valstīm ir ne vien trūcīgas, bet pat sagrozītas ziņas. Izstādes uzdevums būtu uzsvērt baltu tautu un kultūras seniskumu, valodu vērtības un to attīstības gaitu un iespējas, parādot to arī pasaules kultūras kontekstā. Izstādes nozīmi vēl palielina tas, ka pēc tās atklāšanas 1995. gada jūnijā Rīgā notiks divas starptautiskas konferences: Baltijas studiju un Baltistikas. Latvijas Zinātņu akadēmijas Latviešu valodas institūts izstādi atbalsta."

Dr. prof. hist. hab. Heinrihs Strods, JUNESKO Starptautiskās Agrārvēsturnieku asociācijas loceklis, Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis: "Izstādes "Balti laikmetu griežos" sarīkošana pirmo reizi Latvijas vēsturē, Rīgā, ar tik plašiem archaioloģiskiem, etnografiskiem, dokumentāriem un mākslas darbu materiāliem būtu izcila zinātniska un politiska uzvara visā Baltijas reģiona valstu vēsturē. Izstādi derētu veidot kā pārvietojamu arī citās Baltijas reģiona valstīs. Izstādes veidošanas priekšgalā nostāties vēsturnieks Olģerts Auns – ne vien labs organizātors, bet arī Latvijas vēsturnieks, pašreiz labākais baltu vēstures zinātnis un baltu vienotības idejas nesējs. Tāpēc silti ieteicu šīs izstādes rīkošanu un lūdzu pēc iespējas to materiāli atbalstīt nolūkā veicināt Baltijas integrēšanu Eiropā."

Dr. habil. hist. J. Graudonis, Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis: "Baltu tautām Austrumeiropas vēsturē ir izcila loma, šīs tautas pieder vecākam indoeiropiešu zaram. Baltu tautu vēsture cieši saistīta ar slāvu un somugru tautu vēsturi, bet šī vēsture vēl maz pētīta, tā nav radusi atspoguļojumu skatāmās muzeju ekspozīcijās. No šī viedokļa projektētā izstāde ir zinātniski nozīmīga un tā sevišķi aktuāla mūsu dienās, kad izvirzās etniskas dabas problēmas. Esmu pārliecināts, ka vēsturnieks Olģerts Auns, piesaistot vēl kādu zinātnieku-archaiologu, varētu izstādi iekārtot zinātniski nevainojamā līmenī."

6. LATVIEŠU TAUTAS TĒRPU CENTRS "SENĀ KLĒTS"

Atbalsts Latviešu tautas tērpu centra ierīkošanas turpināšanai.

DARBA VEICĒJA: Maruta Grasmane, latviešu tautas tērpu zinātniskā pētniece, Ausekļa ielā 2-7, Rīga LV-1010, Latvija; telefons 2-321 266 (mājās), 2-225 806 (darbā).

PROJEKTA APRAKSTS (M. Grasmane): Latviešu tautas tērpiem ir bijusi un ir liela nozīme latviešu tautiskās pašapziņas veidošanā, it īpaši pašlaik – Lat-

vijas atjaunotnes laikā. Pēdējās desmitgadēs vērojam, ka ar katriem dziesmu svētkiem tautas tērps attālinās no mums mantojumā atstātajām bagātībām. Parādās tērpu vienveidība, pat nepareizi komplektēti tērpi, bieži vien jaucot kopā novadus, ignorējot senās valkāšanas tradīcijas. Nepatīkami pārsteidz rotājumu izpildījums un krāsas, kas ne reti ir tālu no autentiskuma. Latvijas muzejos saglabātās latviešu un lībiešu tautas tērpu kolekcijas, bieži vien vairāk nekā simts gadu vecas, nav pieejamas plašākam interesantu lokam. Šis projekts paredz izveidot Rīgā Latviešu tautas tērpu centru, kurā plaši pieejami apskatei un izpētei būtu pareizi izgatavoti visu Latvijas novadu tautas tērpu atdarinājumi. Centrs organizētu seminārus, kursus, sniegtu konsultācijas par tautas tērpu darināšanas un valkāšanas tradīcijām, apzinātu vecmeistaros, veicinot viņu pieredzes pārmantošanu. Šāds projekts Latvijā tiek veikts pirmo reizi un tam ir Latvijas Kultūras ministrijas un Latvijas Kultūras fonda atbalsts.

Pašlaik esmu atvērusi tautas tērpu centru, kurā esmu izstādījusi astoņu dažādu novadu tautas tērpus, kā arī tautas tērpu sastāvdaļu kolekcijas. Sniedzu konsultācijas par tautas tērpu darināšanu un valkāšanas tradīcijām. To var uzskatīt par šī projekta iesākumu. Patlaban ir panākta vienošanās par centra iekārtošanu lielākās telpās, kur paredzēta tērpu galerijas un zinātniskās bibliotēkas izveidošana. Daudzo darba gadu laikā esmu uzkrājusi plašu zinātnisko materiālu par tautas tērpu ornamentiku un kompozīciju. Lai šo materiālu saglabātu, papildinātu un dotu iespēju speciālistiem un interesentiem to izmantot, ir paredzēts izmantot skaitļotāju ar krāsainu zīmējumu iekārtu. Tāpat ir paredzēts veidot video filmas par tautas tērpu daudzveidību un īpatnībām, parādot to valkāšanas tradīcijas.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$12,000 kā neatmaksājamu piešķirumu. Budžets:

Ienākumi:	No LF lūgtais pabalsts	\$ 12,000
	No centra ienākumiem	7,030
	No Latv. Kultūras ministrijas	3,950
	No Latvijas Kultūras fonda	8,750
		\$ 31,730

Izdevumi:	Telpu interjera izgatavošana	\$ 2,200
	Mēbeļu izgatavošana tautas tērpu izstādišanai; aprakstu, materiālu, tērpu uzglabāšanai	14,000
	Skaitļotāja iegāde	3,000
	15 tautas tērpu kolekcijas izgatavošana	5,250
	Video kameras, videomagnētofoņi, televizori	2,000
	Algas centra darbiniekiem	5,280
		\$ 31,730

ATSAUKSMES: Jānis Dripe, Latvijas Republikas Kultūras ministrs: "Latvijas Republikas Kultūras minis-

trija atbalsta Marutas Grasmanes projekta "Latviešu tautas tērpu centrs" pieteikumu Latviešu Fondam. Autore ir Latvijā labi pazīstama rokdarbu speciāliste, laba tautas tērpu zinātāja, kuŗa spējīga šo projektu realizēt."

Valdis Tauriņš, Latvijas Kultūras fonda priekšsēdētāja vietnieks: "Latvijas Kultūras fonds atbalsta M. Grasmanes projekta "Latviešu tautas tērpu centrs" pieteikumu Latviešu Fondam. Autores paidagoģiskā un zinātniskā darbība var būt pietiekama bāze iecerētā centra izveidē. Tas prasa lielus līdzekļus, tādēļ lūdzam materiāli atbalstīt šo projektu."

7. LATVIJAS AVIĀCIJAS VĒSTURES ARCHĪVS

Atbalsts Latvijas Aviācijas vēstures archīva ierīkošanai.

DARBA VEICĒJS: Latvijas Aviācijas fonds (LAF), U. Martinsons, LAF priekšsēdētājs, Pils laukums 4-207, Rīga LV-1050, Latvija; telefons 2-327 349.

PROJEKTA APRAKSTS (U. Martinsons): Rūpējoties par latviešu tautas kultūru un tās vēstures mantojuma saglabāšanu, un, uzskatot, ka tehnikas attīstības vēsture ir viena no tās sastāvdaļām (tajā skaitā arī Latvijas aviācijas vēsture kā viena no visattīstītākajām tehnikas nozarēm), esam paredzējuši pie Latvijas Aviācijas fonda izveidot Latvijas Aviācijas vēstures archīvu ar uzdevumu iegūt, sakārtot un saglabāt, kā arī publicēt vēsturiskos materiālus par aviācijas attīstību Latvijā. Šajā sakarā esam pārtulkojuši un rediģējuši slavenā latviešu lidmašīnu konstruktora Kārļa Irbiša 1986. gadā Kanadā izdoto grāmatu "Of Struggle and Flight, the History of Latvian Aviation" latviešu valodā un gatavojamies to izdot saīsinātā brošētā veidā sakarā ar Latvijas nacionālās aviācijas 75. gada dienu 1994. gada 7. jūnijā un Kārļa Irbiša 90 gadu jubileju 1994. gada 14. oktobrī.

Esam jau veikuši daļu sagatavošanas darbu brošūras iespiešanai. Tā kā Aviācijas fonds ir sabiedriska organizācija, tās darbība netiek financēta no valsts budžeta un tā darbojas tikai no atbalstītāju piešķirtajiem līdzekļiem Latvijā. Pēdējā laikā, sakarā ar vispārējās ekonomiskās krīzes padziļināšanos, Latvijā šie atbalstītāju piešķirtie līdzekļi ir krasi samazinājušies un rodas grūtības ieplānoto pasākumu realizēšanā. Īpaši tas attiecas uz Latvijas Aviācijas vēstures archīva veidošanu, kā arī, ar aviāciju saistītas darbības paplašināšanu. Trūkst līdzekļu archīva normāla darba nodrošināšanai – tehniskai aprikošanai, iegūto materiālu glabāšanai un ugunsdrošības nodrošināšanai, foto un kopēšanas darbiem un pasta izdevumiem, kā arī, jau iepriekš minētās Kārļa Irbiša grāmatas izdošanai.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$2,000 kā neatmaksājamu piešķirumu. Izdevumi:

Kopēšana	Ls 500
Archīva iekārtojuma izveidošana	100
Foto-kopētāja iegāde	250
K. Irbiša un citu autoru darbu tulkošana un sagatavošana iespiešanai	100
K. Kaļļas savākto Latvijas aviācijas vēstures materiālu iegāde	150
	Ls 1,100
	(\$ 2,000)

ATSAUKSMES: U. Pētersons, Valsts sekretārs, Latvijas Republikas Satiksmes ministrija: "Satiksmes ministrija atbalsta Latvijas Aviācijas fonda iesniegto projektu 'Latvijas Aviācijas vēstures archīvs'. Uzskatām, ka Latvijas vēstures patiesa apzināšana, tai skaitā arī transporta nozare, ir pamats turpmākai demokratisks sabiedrības radīšanai Latvijā. Latvijā jau darbojās mūzeji autotransporta, ceļu būves un sakaru jomās. Latvijas nacionālās aviācijas vēsturisko materiālu apkopošana sekmēs aviācijas mūzeja izveidošanu Latvijā, kas kā viena no transporta attīstības vēstures izpētes sastāvdaļām iekļausies visas Latvijas valsts vēstures kopainā."

K. Plociņš, Latvijas Aerokluba prezidents, FAI viceprezidents: "Minētais projekts Latvijas Republikas pašreizējā valsts, ekonomiskajā un sabiedriskajā attīstības situācijā ir aktuāls ar to, ka tikai tagad, pēc Latvijas neatkarības atgūšanas, ir iespējams sākt vēsturisko materiālu vākšanu, uzkrāšanu un kārtošānu par Latvijas nacionālo aviāciju (pateicoties neatkarības laika dokumentu, literatūras un periodikas pieejamībai valsts archīvos un bibliotēkās). Šī projekta realizācija būtu pirmais reālais ieguldījums Latvijas Aviācijas vēstures mūzeja veidošanas uzsākšanā. Tādēļ visnotāl atbalstam dotā projekta sponsorēšanu."

8. LATVIEŠU STUDIJU CENTRA BIBLIOTĒKAS KATALOGS ASV BIBLIOTĒKU TĪKLĀ OCLC

Atbalsts LSC bibliotēkas kataloga pieslēgšanas turpināšanai ASV tīklam OCLC.

DARBA VEICĒJA: Maira Bundža. LSC bibliotēkārē, 1702 Fraternity Village Drive, Kalamazoo, MI 49006; telefons 616-343-0704.

PROJEKTA APRAKSTS (M. Bundža): Pateicamies Latviešu Fonda dalībniekiem par agrāko atbalstu Latviešu studiju centra (LSC) bibliotēkas kataloga izveidošanai. Laikiem mainoties, ir nepieciešams pieslēgt LSC bibliotēku ar lielāko latviešu materiālu krātuvi Amerikā, pasaules mēroga bibliotēku tīklam OCLC (Online Computer Library Center). Ievadot pilnīgus latviešu grāmatu aprakstus datorā, lasītāji un pētnieki visā pasaulē varēs uzzināt kādas grāmatas ir pieejamas par Latviju un latviešiem, kādi materiāli atrodas Latviešu studiju centrā. Precīzus

ierakstus varēs izmantot arī citas bibliotēkas katalogizējot savas grāmatas.

1993. gadā turpinājam apstrādāt un ievadīt datorā OCLC tīklam piemērotus ierakstus. Šo darbu veica bibliotēkārē Inta Beijere no Latvijas Nacionālās bibliotēkas, apstrādājot 1,875 no LSC bibliotēkas apmēram 10,000 dažādo grāmatu. To ļoti veiksmīgi darot, viņa ieguva zināšanas automatizētā kataloga veidošanā, ko varēs izmantot bibliotēku darbā Latvijā. Ceram arī pārējo LSC bibliotēkas katalogizēšanas darbu veikt ar Latvijas bibliotēkāju palīdzību, vienlaikus veidojot savu katalogu, gādājot par latviešu grāmatu pieejamību pasaulē un sagatavojot automaciju apguvušus darbiniekus Latvijas bibliotēkām. LSC bibliotēkārē M. Bundža ir atbildīga par projekta izvešanu, darbinieku apmācīšanu un katra ieraksta pārbaudi, pirms tas aiziet uz OCLC.

Šis ir ilgtermiņa projekts, kura veikšanai esam iesnieguši pieprasījumus amerikāņu organizācijām. Visi piešķirumu devēji sagaida, lai mēs no savas puses sagādātu zināmu daļu līdzekļu. No Latviešu Fonda lūdzam atbalstu viena gada darbībai profesionālā kataloga sagatavošanas turpināšanai. Gada laikā varam ievadīt sistēmā apmēram 2,500 grāmatu aprakstus. Ja saņemsim vairāk līdzekļu, darbu varēsim paveikt ātrāk. Šis projekts sekmēs ne tikai LSC bibliotēkas pieejamību tautai, bet arī sagatavos darbiniekus Latvijas bibliotēku ieviešanai moderno bibliotēku pasaulē.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$8,930 kā neatmasājamu piešķirumu. Budžets:

Ienākumi:	Latviešu studiju centrs	\$ 16,000
	No LF lūgtais pabalsts	8,930
	Citi avoti	5,000
		\$ 29,930
Izdevumi:	LSC bibliotēkāres alga (1/2 laiku)	\$ 14,000
	Bibliotēkārē no Latvijas (ceļa izdevumi, apdrošināšana, dzīvošanas izdevumi u.t.t.) .	8,200
	Daļa laika palīgs (students) ..	2,000
	Katalogizēšanas izmaksa	5,730
		\$ 29,930

ATSAUKSMES: Andris Vilks, Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors: "Izsaku stingru atbalstu Latviešu studiju centra bibliotēkas kataloga inkorporācijas projektam ASV bibliotēku tīklā OCLC. Ņemot vērā pieaugošo interesi par Baltijas valstīm, kā arī Latvijas studentu skaita palielināšanos ASV, nepieciešama precīza un ātra informācijas pieeja plašai lietotāju auditorijai. Esmu pārliecināts, ka LSC bibliotēkai ir visi nepieciešamie priekšnoteikumi, lai veiktu šo darbu. Projektā iesaistītajiem bibliotēkāriem no Latvijas tas dotu iespēju papildināt savas zināšanas, ko pēc tam izmantotu Latvijas bibliotēku tīkla izveidē."

Dr. Valdis Zeps, Viskonsinas universitātes Valodniecības profesors: "Projekts ir vērtīga darba turpi-

nāšanai, pareizi iecerēts un ieplānots – naudas, darbinieku, un laika robežās. Visi Mairas dotie pamatojumi ir patiesi un viņas vadība garantē sekmes."

Piezīme: Šis ir projekta turpinājums, kam iepriekšējos gados LF dalībnieki piešķīra \$15,500.

Lūdzu ievērot, ka par derīgām tiks uzskatītas tikai tās balsošanas zīmes, kam būs šī gada 24. oktobra vai agrāks pasta zīmogs!

9. AMATNIECĪBAS UN DAIĻAMATNIECĪBAS IZPĒTE BRAZĪLIJAS LATVIEŠU VIDŪ

Atbalsts materiālu vākšanai par Brazīlijas latviešu amatniecību un daiļamatniecību.

DARBA VEICĒJA: Nora Vilmane, Latvijas Republikas Mākslinieku savienības biedre un Liepājas paidagoģiskās augstskolas lektore speciālos priekšmetos; Kr. Valdemāra ielā 32-8, Liepāja LV-3401, Latvija; telefons 34-29706.

PROJEKTA APRAKSTS (N. Vilmane): Brazīlijā dzīvo vairāki tūkstoši latviešu, kuru tēvi un vectēvi ir izceļojuši no Latvijas 19. g.s. beigās vai 20. g.s. divdesmitajos vai trīsdesmitajos gados. Reizē ar ticību aizbraucēji sev aizveda līdz zināšanas, tradīcijas, valodu un dažādu amatu un rokdarbu prasmes. Neierastie klimatiskie un smagie dzīves apstākļi piespieda viņus visas šīs zināšanas pielietot. Līdz ar to vēl šodien vecākajās latviešu mājās ir saglabāties daudz priekšmetu un ierīču, kas liecina par amatniecības un daiļamatniecības izplatību un pielietojumu. Netradicionāli ir izceļotāju dzīves stāsti kā arī latvisko tradīciju saglabāšana un turpināšana tik neierastā vidē.

Līdz šim no Latvijas puses neviens nav nopietni izdzīlīnājis šajos jautājumos kā arī nav vākti nekādi arhīva materiāli par minētajiem tematiem. Tāpēc vēlos:

1. Vākt liecības par amatniecību un daiļamatniecību, kopējot, zīmējot, uzmērījot un fotografējot tur atrodošos pašdarinātos priekšmetus un ierīces.

2. Pierakstīt latviešu dzīves stāstus.

3. Aprakstīt saglabāto latvisko darba un sadzīves tradīciju norises.

Materiālu vākšanai nepieciešami 2-3 mēneši latviešu vidū, Brazīlijā. Materiālu apkopošanai, sistematizēšanai un sagatavošanai publicēšanai nepieciešami 6-8 mēneši Latvijā. Palīgi: meitas Ieva Vilmane, Liepājas Mākslas kolledžas tekstilnodaļas audzēkne, un Aija Vilmane, Liepājas Mākslas kolledžas šūšanas modelēšanas nodaļas audzēkne. Atbalstītāji: vecākie Brazīlijas latvieši un viņu pēcteči.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$6,000 kā neatmaksājamu piešķirumu. Budžets:

Ceļa izdevumi 3 personām	\$ 6,000
Fototehnikas iegāde, filmas, magnētofons, kasetes un uzturēšanās izdevumi Brazīlijā	1,000
Uzturlīdzekļi materiālu apstrādes laikā Latvijā	800
	\$ 7,800

ATSAUKSMES: U. Tironis, Rīgas žurnāla *Laiks* galvenais redaktors: "Lūdzu jūs atbalstīt Noras Vilmanes pieteikumu pētījumam amatniecības un daiļamatniecības izpēti Brazīlijas latviešu vidū. Mēs būtu arī ļoti ieinteresēti atspoguļot pētījumu mūsu žurnālā."

P. Barons, Alternatīvās informācijas biroja vadītājs, Latvijas Koalīcija par tīru Baltiju: "Ar šo apliecinām savu atbalstu Liepājas mākslinieces Noras Vilmanes ierosinātajam kultūras projektam amatniecības un daiļamatniecības izpēti Brazīlijas latviešu vidū. Šī projekta īstenošana pamato latviešu nacionālās kultūras noturību un attīstību aktīvā cittaotu ietekmē."

10. "ON THE EDGE" PILNMETRĀŽAS DOKUMENTĀRA FILMA

Atbalsts filmas uzņemšanai Latvijā.

DARBA VEICĒJI: Māra Rāviņa, teātra režisore, un Jānis Kalējs, režisora un skaņu mākslinieka asistents pie Baracuda Films, 114 Beverly Street, Toronto, Ont. M5T 1Y2, Canada; telefons 416-351-8338.

PROJEKTA APRAKSTS (M. Rāviņa un J. Kalējs): Mēs veidojam pilnmetrāžas dokumentāru filmu par jauniešiem Latvijā (18 - 24 gadu vecumā), ar kuru mēs vēlamies pētīt un labāk izprast dažādus sociālus, politiskus un kultūrālus jautājumus un problēmas, kas radušās šai grūtajā vēstures pārejas posmā. Mūsu profesionālā pieredze kino mākslas žanrā liek mums ticēt, ka esam gatavi un spējīgi uzņemties atbildību veidot intimāku un personīgāku Latvijas portretu, ņemot Latvijas jaunatni kā atklātāku un patiesāku nākotnes potenciālo veidotāju. Kāda Latvija ieies 21. gadsimtā? Latvijas jaunatnes uzskati, idejas, pārdzīvojumi un cerības veidos dziļāku ieskatu Latvijas nākotnē – mūsu nākotnē.

Esam saņēmuši labu atsaucību un atbalstu no latviešiem un no Ziemeļamerikas filmu veidotāju sabiedrības. Liekās, ka šī ir neatkārtojama iespēja un mēs izjūtam nepieciešamību veidot šo filmu, kas atļautu rietumu pasaulei tuvāk ieskatīties un dziļāk izprast mūsu tautas vēsturi, tagadni un nākotni. Šīni ciņā par izpratni pasaulē mūsu mākslinieciskais izteiksmes līdzeklis ir filma kā viens no visizplatītākajiem un iespaidīgākajiem masu informācijas līdzekļu veidiem. Kurš gan cits, ja ne mēs paši – latvieši, mācēs vislabāk un visobjektīvāk novērtēt tās kultūrālās un garīgās vērtības, kuras cittautiešiem paslīd garām meklējot lētu sensāciju.

Projekta īstenošanai pavadīsim 3 - 4 mēnešus Latvijā filmējot un intervējot jauniešus Rīgā, Daugavpilī, Valmierā, Tukumā, Liepājā, kā arī ciematos un lauku sētās. Filmas attīstīšana, rediģēšana un montāžas darbi paredzēti Kanadā. Pēc filmas projekta nobeigšanas, kas paredzēta divu gadu laikā, tā tiks izplatīta ar televīzijas starpniecību Latvijā, Rietum/Austrumeiropā, Ziemeļamerikā, kā arī tiks izrādīta kino teātros un filmu festivālos.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$5,000 kā neatmaksājamu piešķirumu. Budžets:

Ienākumi:	No LF lūgtais pabalsts	\$ 5,000
	Ontario Arts Council	8,515
	LATS	1,000
	PBLA Kultūras fonds	1,000
	Kanadas DV Globālais	1,000
	J. Kalējs un M. Rāviņa	4,185
	Citi fondi	1,300
		\$ 22,000

Izdevumi:	Ceļa izd. uz Latviju un Latvijā	\$ 4,200
	Dzīvošana Latvijā	8,000
	Filmēšanas aparāti	3,300
	Laboratorija	4,900
	Citi izdevumi	1,600
		\$ 22,000

ATSAUKSMES: Edīte Ozols, Ph.D., Toronto Board of Education: "I am writing to express my strong support for the documentary project 'On the Edge'. I have been working as a registered psychologist at the Toronto Board of Education since September 1985. This past fall I was granted a Leave of Absence to teach psychology courses at the University of Latvia. My recent experience teaching young people in Latvia convinced me that many fascinating changes are taking place very rapidly. Their society is truly a society in transition. Along with the economic, political and social changes, there are significant changes in the way that young people think and feel. The film 'On the Edge' will be an intriguing documentary of this psychological and societal change. In Canada the film will be a valuable educational resource to teachers of secondary school students as well as university level students in psychology and sociology courses. I look forward to using this film in my work."

Andrejs Ēķis, Latvian Radio and Television, International Relations: "I believe that the proposed project for a documentary film about youth in Latvia is a very exciting and timely subject to explore, especially within such rapidly changing social, political and cultural environment. I believe that the socio-cultural backgrounds of Māra Rāviņa and Jānis Kalējs will provide an intimate and unique perspective on the subject matter. I am willing to allow free access to Latvian State Television footage and will be able to provide video equipment."

Jūlijs Počs, Daugavas Vanagu Centrālās valdes sekretārs: "Mūsu ieskatā jūsu centieni izveidot piln-

metrāžas dokumentāru filmu par jauniešiem Latvijā būtu svētīgs darbs. Tas dotu dziļāku jēgu izprast un apgaismot Latvijas problēmas un atstātu vēsturiski kultūrālu un garīgu devumu nākotnei."

Juris Cālītis, Th.D., D.D., Latvian Evangelical Lutheran Church in America: "I have known Ms. Rāviņš for twenty years. She is familiar with the Latvian community – its language, culture, concerns and attitudes. This, together with her technical and professional skills, makes it possible for her to create a much needed exploration of the changes that have overtaken Latvia. Her film would be a valuable study for both people in Latvia and those who are outside but would like to contribute to the rebuilding of Latvia. I can recall the importance that a similar documentary of young people's self expression played in our understanding of pre-independence Latvia. Thus, I have great hopes for this project and write this letter of support with much pleasure."

11. DATORZINĪBU KURSA IEVEŠANA LATVIJAS PAMATSKOLĀS

Atbalsts lietotu datoru iegādei, transportam uz Latviju un mācību līdzekļu un skolotāju sagatavošanai.

DARBA VEICĒJA: Latviešu kultūras biedrība TILTS (agrāk Hudsonas ielejas latviešu biedrība), 65 Cedar Road, NY 10536; telefons 914-232-7438. Biedrības priekšnieks Ģirts Zeidenbergs, projekta vadītāja Elīze Linauts Korn.

PROJEKTA APRAKSTS (Andris Padegs): Latviešu kultūras biedrība TILTS, sadarbojoties ar Latvijas Izglītības, Kultūras un Zinātnes ministriju (IKZM), ir uzņēmusies apgādāt 350 lietotus IBM-tipa personīgos datorus Latvijas skolām kā izmēģinājuma projektu datoru ieviešanai mācību programmā. No IKZM puses, Latvijas Republikas IKZ ministrs Jānis Vaivads ir parakstījis nodoma protokolu ar TILTU, ņemoties atbildību par apmācības programmas sagatavošanu, skolotāju sagatavošanu un datoru uzstādīšanu skolās, kā arī attiecīgo līdzekļu pieprasīšanu valsts budžetā. Nesen pieņemtajā Latvijas Republikas budžetā līdzekļi šim nolūkam ir piešķirti.

Tā kā no līdz šim apzinātām pāri par 10 lielām firmām un valdības iestādēm lietotu datoru ziedojumi nav iegūti, rēķināties, ka lielākā daļa datoru būs jāpērk. Šis LF pieprasījums aptver projekta iesākuma fazi, kurā ietilpst 40 lietotu datoru nopirkšana un nogādāšana uz Latviju un projekta iesākšana Latvijā. Šo fazi paredzēts nobeigt līdz 1994. gada beigām, lai datoru kursus Latvijas pamatskolās varētu uzsākt 1995. gada pavasarī. TILTS jau ir sakopojis un nosūtījis uz Latviju informāciju par datoru zinību kursa saturu un mācību plāniem ASV pamatskolās un ir uzsācis līdzekļu meklēšanu.

Biedrībai TILTS ir ilggadīga pieredze lielu organizatorisku projektu veikšanā ar Latviju un līdzekļu vākšanā šo projektu financēšanai.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$18,950 kā neatmaksājamu piešķirumu. Budžets:

Ienākumi:

No LF lūgtais pabalsts	\$ 18,950
Puse no Latvijas Republikas piešķiruma (pieņemts valsts budžetā 1994. gadā) ..	17,500
PBLA Kultūras fonda piešķirums (pieprasīts)	2,000
LF sēklas naudas piešķirums	2,000
TILTS (līdzekļi pa daļai savākti)	2,000
	\$ 42,450

Izdevumi:

Lietotu datoru iegāde	\$ 15,200
Transports uz Latviju	4,800
Administratīvie izdevumi	2,950
Izdevumi Latvijā (mācības līdzekļu un skolotāju sagatavošana, transports, datoru uzstādīšana)	17,500
Neparedzēti izdevumi	2,000
	\$ 42,450

ATSAUKSMES: Jānis Vaivads, Latvijas Republikas Izglītības, Kultūras un Zinātnes ministrs: "Lūdzam rast iespēju finansiāli atbalstīt Latvijas skolu datorizācijas projektu, jo līdzekļu trūkuma dēļ skolu informātikas tehniskā bāze ir kritiskā stāvoklī. Pēdējā un pašlaik vienīgā centralizētā PC datoru piegāde notika 1991. gadā, kad skolas saņēma ap 60 IBM AT mašīnas.

Amerikas latviešu kultūras biedrība TILTS ir nākusi klajā ar kopprojekta piedāvājumu, kurā mērķis būtu sistematiska datorzinību kursa ieviešana pamatskolu 7.-9. klasē, izmantojot lietotus datorus no ārvalstīm. Darbs ir iesākts un parakstīts nodoma protokols, kurā fiksēti projekta izpildes soļi. Tāpēc lūdzam rast iespēju finansiāli atbalstīt latviešu kultūras biedrības TILTS projektu 'Datorzinību kursa ieviešana Latvijas pamatskolās'."

Tālivaldis Bērziņš, ALA un PBLA Kultūras fonda priekšsēdis: "Amerikas latviešu kultūras biedrība TILTS (agrāk Hudsonas ielejas latviešu biedrība) pēdējos 25 gados ir guvusi lielu pieredzi plānojot, organizējot un īstenojot plaša apmēra kultūrālus pasākumus. Ceru, ka Latviešu Fonds labvēlīgi izvērtēs un arī finansiāli atbalstīs projektu 'Datorzinību kursa ieviešana Latvijas pamatskolās'. Neapšaubāmi, šis pasākums pacels datorzinību līmeni skolēniem Latvijā. Esmu pārliecināts, ka TILTS šo pasākumu sekmīgi īsteno, ja vien saņems nepieciešamo finansiālo atbalstu. Es arī sagaidu, ka ALA vai PBLA KF atbalstīs, tā iespēju robežās, šo laikmetīgi nepieciešamo pasākumu."

Piezīme: Projekts šogad saņēma \$1,500 LF sēklas naudu priekšdarbiem.

12. GARĒZERA VASARAS VIDUSSKOLAS LATVIEŠU VALODAS UN LITERĀTŪRAS PROGRAMMU PAPILDVIELAS

Atbalsts programmu papildvienas izdošanai.

DARBA VEICĒJA: Ilze Kreišmane, Garēzera vasaras vidusskolas direktre, 3266 Rinda Lane, Cincinnati, OH 45239; telefons 513-923-1239.

PROJEKTA APRAKSTS (I. Kreišmane): Garēzera vasaras vidusskolas skolotāju saime 1993. gada vasarā sāka pārrunāt mācību vielas papildināšanu un pārstrādāšanu ar mērķi to pataisīt interesantāku, nozīmīgāku un piemērotāku GVV audzēkņiem. Latviešu valodas programmā gramatikas stundām klāt nāktu vārdu mācība un rakstīmācība – sagatavošanas un pirmā klasē noteikti, otrā un trešā klasē pēc vajadzības. Literatūras programma tiktu papildināta ar Latvijas autoru darbu izlasi attiecīgajos līmeņos. Darbs ir jau sācies, papildmateriāli veidojās. Galveno darbu valodas mācības programmas pārstrādāšanā veic Ilze Kreišmane, GVV direktre; literatūras programmu pārstrādā Elisa Freimane, GVV 4. klases literatūras skolotāja. Valodas mācības materiāli paredzēti daļēji gatavi lietošanai 1994. gada vasarā. Pārējais darbs turpināsies, lai viela būtu pavisam gatava līdz 1995. gada vasarai.

SAIMNIECĪBA: No LF prasa \$2,000 kā neatmaksājamu piešķirumu. Budžets:

Ienākumi:	No LF lūgtais pabalsts	\$ 2,000
	ALA pabalsts	1,000
		\$ 3,000
Izdevumi:	Sagatavošana, apdare un	
	korrektūra	\$ 1,000
	Iespēšana un iesiešana	2,000
		\$ 3,000

ATSAUKSMES: I. Bolšteina, ALA Izglītības biroja lietvede: "Izsaku savu sirsnīgu atbalstu Ilzes Kreišmanes un Elisas Freimanis iesniegumam sakarā ar latviešu valodas un literatūras programmu jaunākajām vidusskolas klasēm, skolēniem no 13 – 15 gadu vecumam. Ņemot vērā, ka šis projekts iesācies Garēzera vasaras vidusskolas skolotāju aicinājumā, jutos, ka tas ir nepieciešams un ļoti vajadzīgs. Saprotu, ka liels uzsvars būs uz gramatiku un tās pielietošanu ikdienas valodā, kā arī uz tematisku vārdu krājumu paplašināšanu. Viena nodaļa ir paredzēta, kurā būs izsekota rakstīmācības metodika. Uzskatu šo kā nepieciešamu, jo mūsu skolēniem iet ļoti grūti rakstiski izteikties. Šo pamatoju ne tikai uz nopelnstipendiju pārbaudījumu domraksta rezultātiem, bet arī uz ikdienišķām sarakstēm, kādas bijušas ar

jauniešiem. Runājot ar I. Kreišmani arī esam vienojušās, ka pēc materiālu pielietošanas 1994. gada vasarā, centisimies ar labojumiem un maiņām apsvērt materiālu izdošanu ALA Apgādā, lai tie būtu pieejami citiem vidusskolas skolotājiem."

E. Freimane, Garēzera vasaras vidusskolas skolotāja: "Garēzera vasaras vidusskola ir darbojusies vairāk nekā 25 gadus, izglītojusi simtiem latviešu jauniešu, bet visos šajos gados pamatā lietojusi mācību materiālus, kas radīti pirms 30 vai 40 gadiem. Mūsu pašreizējie jaunieši ir ar citām spējām nekā skolnieki, kam šie materiāli tika radīti, un viņu pasaule ir gaužām citādāka. Viņiem palīdzēt iegūt pilnīgāku un pareizāku latviešu valodu ir vidusskolas pamata uzdevums. Valodu iegūstot, ir nepieciešami viņus iesaistīt mācībās, radot viņos interesi savas valodas zināšanas papildināt arī pēc tam, kad viņi latviešu skolu būs beiguši. Blakus panākumiem Garēzerā, izgatavojot jaunu valodas mācības vielu, būs materiāli, kas citām latviešu vidusskolām varēs noderēt."

13. IEVADS LATVIEŠU VALODAS LIETVĀRDU LOCĪJUMU MĀCĪBĀ: PIECAS MISTĒRIJAS UN IEVADA GRĀMATA

Atbalsts materiālu sagatavošanai un grāmatas izdošanai.

DARBA VEICĒJAS: Līga Gēmute, skolotāja, 7486 Robb Court, Arvada, CO 80005; telefons 303-431-4760; Inese Jansone, ilustrētāja, 218 Dunn Avenue, Toronto, Ontario M6K 2R9, Canada; telefons 416-535-5990.

PROJEKTA APRAKSTS: Zīmēta latviešu valodas mācību programma: lietvārdi un to locīšana sešās tēlviņu un uzdevumu grāmatiņās. Mācība par lietvārdu iedalījumu sieviešu un vīriešu locījumu grupās un par locījumu galotņu lietošanu ir latviešu valodas pamats. Bez šīm svarīgajām pamatzināšanām nav iespējams veidot nevienu – pat ne visvienkāršāko teikumu latviešu valodā. Tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi topošajiem latviešu valodas lietotājiem šīs zināšanas iemācīt viegli saprotamā, interesantā veidā.

Zīmēti "mistēriju" stāsti ar jautājumiem – Kas? Kā? Kam? Ko? un atbildēm parāda lietvārdu galotņu maiņas, un ar detektīva Murāja Mednieka palīdzību atklāj lietvārdu vienskaitļa formu lietošanas "mistērijas". Paskaidrojumu un tabulu grāmatiņa, kopā ar interesantajiem uzdevumiem katrā "mistēriju" stāstu grāmatiņā, nostiprina iemācīto vielu.

Šīs sešas lietvārdu locīšanas mācību grāmatiņas ir programmai tikai sākums. Līdzīgā veidā paredzēts atklāt pārējās latviešu valodas "mistērijas". ALA Izglītības birojs paredz šīs grāmatiņas publicēt 1994./1995. gadā. Pēc ilgu gadu darba, mācot latviešu valodu un nopūloties ar piemērotu mācību materiālu gatavošanu, zinām, ka vizuāli saistoši, pievilcīgi,